

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Мирослав Митъев Димитров

Относно: Дисертационен труд на тема „ЗАМЕСТВАНЕ В ДЪЛГ” с автор Красимир Стоянов Коев, представен за публична защита пред научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

1. Общи бележки

Дисертационният труд на Красимир Стоянов Коев представлява подробен анализ на заместването в дълг – институт, който е уреден в чл. 102 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД). Заместването в дълг традиционно е представено в учебните курсове по Облигационно право, но при сега действащия ЗЗД дисертационният труд е първото монографично научно изследване в българската правна книжнина, посветено на този институт. То може да бъде характеризирано като актуално и навременно поради това, че в условията на пазарно стопанство динамиката на гражданския и стопанския оборот значително се засили. А в последните години, които се характеризират с нараснала задлъжнялост на правните субекти, въпросът за заместването им от други субекти и освобождаването им от отговорност към кредиторите стана особено актуален. Затова представеният дисертационен труд може да се характеризира общо като ново и актуално научно изследване. То е в общ обем от 266 стр. (дори повече, ако се приравнят на стандартни страници), изложението е организирано в увод, три глави и заключение, като в последното са изведени и систематизирани за прегледност основните резултати от изследването и предложенията на автора за усъвършенстване на българското законодателство. Накрая е посочена и използваната литература.

Предметът на изследване в представения дисертационен труд е ясно очертан от автора още в увода – това е прехвърляне на задължението и промяната на пасивната страна на облигацията в българското Облигационно право по пътя на заместването в дълг по реда на чл. 102, ал. 1 ЗЗД (с. 10), който е разгледан по-нататък в изложението като самостоятелен способ за замяна на стария длъжник с нов. Самото изследване е задълбочено и се отличава с богатство на разгледаните от автора хипотези. Изложението е правилно организирано като структура и отделните части са балансирани добре. Езикът е разбираем и четивен, като същевременно показва, че авторът владее на високо ниво частноправната материя. Подържаните от

него тези са логично и подробно аргументирани. Анализирана е цялата достъпна съдебна практика на ВС/ВКС, свързана с изследваните от автора проблеми.

Чрез сравнителноправния метод на изследване, авторът е изложил нормативните разрешения на редица чужди законодателства, някои от които са малко познати у нас (напр. Република Китай – с. 22-24). Представени са и правилата, застъпени в частната кодификация „Принципи на европейското договорно право”. Сравнителноправният анализ е използван умело от автора да изведе недостатъците на българската правна уредба и съответно да подкрепи своите предложения за усъвършенстване на законодателството. В първа глава акцентът е поставен върху изясняването на същността на договора за заместване в дълг, неговата характеристика и отграничаването му от сродни правни фигури. Втората глава е посветена на предмета на договора, страните и правните конструкции, чрез които може да се обясни ефекта от заместването в дълг. Силно впечатление правят разсъжденията на автора относно одобрението на кредитора при двустранното поемане на дълг, неговата правна същност, предмет и действие (с.166-176). В третата глава е разгледано действието на договора за заместване в дълг, като подробно са анализирани отношенията между стария и новия длъжник, стария длъжник и кредитора, новия длъжник и кредитора, както и действието на прехвърлянето по отношение на лицата, дали обезпечения на дълга, а също и въпроса за процесуалното правоприемство при заместването в дълг.

Цялостното ми впечатление при прочита на дисертационния труд е, че авторът притежава задълбочени теоретични познания в сферата на частноправните отрасли и особено в областта на облигационното право като дял на гражданското право, а също и ясно изразена му способност за самостоятелни научни изследвания. Наред с това може да се отбележи, че авторът има поглед върху разглежданите проблеми и от практическа гледна точка, което му позволява да открие практически важните проблеми, да фокусира изследователските си усилия върху тях и да предложи своята интерпретация, а там където е необходимо и да направи предложение за промяна в нормативната уредба или тълкувателната практика. Изложението показва също, че авторът умее да води етична и ползотворна задочна научна дискусия с цитираните от него автори, независимо дали споделя или оспорва тяхното становище по един или друг разглеждан от него в работата въпрос, включително на безспорни авторитети като акад. Л. Василев (с. 127), проф. И. Апостолов (с. 134) и др.

2. Научни и научно приложни резултати

Дисертационният труд разкрива редица научни и научно приложни резултати, които могат да бъдат определени като приноси в развитието на правната наука у нас. По-важните от тях според мен са следните:

2.1. За пръв път в българската правна литература при действието на ЗЗД в сила от 01.01.1951 г. задълбочено и подробно е анализиран института на заместването в дълг при това не само теоретично, а и с подчертана практическа насоченост;

2.2. Ясно и конкретно е изведен предмета на договора за заместване в дълг, а именно: облигационното задължение и неговото обективно правно релевантно съдържание (с. 127), като мотивирано са отречени като предмет на договора правото на кредитора и облигационното отношение;

2.3. Правилно и с логични аргументи са изключени редица правни конструкции, с които да се обяснява правния ефект на заместването в дълг, като договор в полза на трето лице, тристранен договор, договор, сключен от мним представител, субективната пасивна новация и др., които през годините на прилагане на разпоредбите на чл. 102 ЗЗД внасяха объркване не само в сферата на теорията, но и в практиката;

2.4. Теоретичен принос е и изясняването на същността и действието на одобрението на кредитора за заместването в дълг, както и обосноваването обяснение какво е действието на договора между стар и нов длъжник преди получаване на съгласието на кредитора;

2.5. Разглеждането на различните видове задължения, които могат да бъдат предмет на договор за заместване в дълг и най-вече хипотезите на задължения, които са поети и съществуват с оглед на личността на длъжника;

2.6. Оригинална е и обосноваването от автора теза за конверсия на договора за заместване в дълг в договор за поемане на изпълнението, ако няма съгласие на кредитора за заместването, която конверсия настъпва обаче по волята на страните, а не по право, тъй като не е уредена от закона.

2.7. Изясняването на въпроса за абстрактния или каузалния характер на договора за заместване в дълг също може да бъде добавено към списъка на приносните моменти в работата.

Изброените по-горе неизчерпателно научни и научноприложни резултати на дисертационното изследване представляват оригинален принос в българската правна наука.

3. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят и някои критични бележки и препоръки:

3.1. Изложението на места разкрива терминологични и понятийни неточности. Напр. на с. 129, 130, 145, 183 и др. авторът говори за нищожни и унищожяеми задължения, респективно нищожни и унищожяеми облигационни отношения. Според традиционната доктрина нищожни или унищожяеми могат да бъдат сделките, т.е. волевите юридически актове, които поражда права, задължения и респективно облигационни отношения, като последните не възникват при нищожност на сделката или отпадат с обратна сила при унищожаването ѝ. Да се говори за нищожни или унищожяеми задължения и облигационни отношения е според мен непрецизно от гледна точка на релацията юридически факт – правна последица. Пороците, представляващи основания за нищожност или унищожяемост поразяват причината - ЮФ, а не последицата – права и задължения. А на с. 74 пък се слага знак на равенство между несъществуващи задължения и несъществуващи поради нищожност или унищожаване задължения, като безспорно е, че не само при нищожност или унищожаване на правопораждащия факт едно задължение може да не съществува.

3.2. Използваният от автора научен апарат е недостатъчно богат. Библиографията включва само 71 заглавия, от които 7 на чужди езици. Дори някои монографични изследвания, публикувани през последните години у нас са останали извън ползрението на автора, въпреки че изследват правни фигури, свързани с темата на дисертацията – напр. Горманов, З. Прекратяване на договора. С.: Сиби, 2013, където на с. 48-85 подробно се анализира новацията, която докторантът ясно отграничава от заместването в дълг (с. 92-102).

3.3. Не са посочени източниците на чуждото законодателство, което докторантът използва в работата си при сравнителноправния анализ. Тези източници могат да бъдат вкл. интернет страници, чиито адреси следва да се цитират като източници с посочване на последната дата на осъществен достъп до тях.

3.4. Работата би спечелила, ако авторът в глава III бе разгледал и действието на заместването в дълг по отношение на погасителната давност – въпрос, който има

съществено практическо значение най-вече във връзка с възможността давността да прекъсне поради признаване на вземането на основание чл. 116, б. „а” ЗЗД;

3.5. Направените препоръки от автора de lege ferenda за усъвършенстване на законодателството биха се открили още по-добре, ако се съпътстваха от конкретни предложения за текстове на нови разпоредби или редактиране на съществуващите.

Направените в тази точка от становището ми критични бележки в никаква степен не омаловажават научните резултати и постиженията на автора, а следва да се разглеждат по-скоро като препоръка за прецизиране на изложението и използваната терминология, както и допълването му, ако същото бъде предложено за публикуване от специализирано издателство, което и препоръчвам на автора.

4. Заключение

С оглед на гореизложеното и независимо от направените критични бележки мога да направя категоричния извод, че представеният за публична защита дисертационен труд е на високо теоретично равнище, като същевременно има и съществено практическо значение. Същият, по мое мнение, отговаря на всички изисквания, уредени в чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ и чл. 27 от Правилника за прилагането му. Дори бих казал, че в много отношения надхвърля значително тези изисквания. Затова давам положителна оценка по смисъла на чл. 10, ал. 1, изр. 2 ЗРАСРБ на труда, поради което убедено ще гласувам в подкрепа на предложението за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на автора на дисертацията – Красимир Стоянов Коев по научната специалност „Гражданско и семейно право”.

09.12.2014 г.

Изготвил:

(доц. д-р Мирослав Димитров)